

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, 27 września 2022 r.

L.dz. 558/KRIA/2022/w

Włodzimierz Bernacki
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. monitorowania wdrażania
reformy szkolnictwa wyższego i nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki

Stanowony Panie Ministrze

Mając na uwadze treść projektu rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (numer z wykazu prac 133), Krajowa Rada Izby Architektów RP, na podstawie art. 33 pkt 11 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa, przedstawia uwagi do przedmiotowego projektu.

Jedną z propozycji zmian zawartych w projekcie jest wyodrębnienie dyscypliny naukowej „ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków” wśród dziedzin nauk inżynieryjno-technicznych. W uzasadnieniu do projektu wskazano, że zmiana wynika z uwag środowiska naukowego dotyczących „rozproszenia edukacji akademickiej i badań naukowych w obszarze tzw. *Built Heritage*, tj. dziedzictwa budowlanego”. Jak argumentowano, kształcenie w tym zakresie jest prowadzone na studiach architektonicznych, studiach z zakresu inżynierii budowlanej i nauk ścisłych oraz innych zakresów nauki co nie sprzyja rozwojowi nowoczesnego modelu kształcenia profesjonalnych kadr konserwatorskich, prowadzenia innowacyjnych badań oraz wdrażania skutecznych procedur finansowania i realizacji projektów dziedzictwa kulturowego. Jak wynika z powyższego intencją projektodawcy było, aby dyscyplina ta odnosiła się głównie do dziedzictwa budowlanego.

Dziedzictwo budowlane jest klasyfikowane w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jako „zabytki nieruchome”, w tym m.in. układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki. Poza tym ochronie ustanowionej przez państwo podlegają również zabytki ruchome, w tym dzieła sztuki plastycznej, rzemiosło artystyczne, sztuka użytkowa, militaria, odznaki, materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne itd. oraz zabytki archeologiczne.

Kształcenie w zakresie ochrony dziedzictwa i konserwacji zabytków nieruchomych tj. właśnie dziedzictwa budowlanego jest w całości domeną dyscypliny „architektura i urbanistyka”. Program

studiów na kierunku architektura obejmuje – zgodnie ze standardami kształcenia architektów¹ – zajęcia z konserwacji zabytków i projektowania przy zabytkach, jak również historii sztuki, w tym szczególnie architektury. Wśród efektów uczenia się na kierunku architektura znajduje się posiadanie wiedzy z zakresu ochrony architektonicznej obiektów zabytkowych, historycznych zespołów urbanistycznych i krajobrazu kulturowego oraz umiejętność prowadzenia badań historycznych, formułowania wniosków konserwatorskich, opracowywania projektowo-adaptacyjnego zabytków architektury i historycznych zespołów urbanistycznych oraz brania odpowiedzialności za kształtowanie środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego, w tym za zachowanie dziedzictwa regionu, kraju i Europy.

Ochrona i konserwacja dziedzictwa budowlanego wymaga całego szeregu umiejętności oraz wiedzy i kompetencji z zakresu projektowania architektonicznego, inżynierii budowlanej, fizyki budowli, ekonomiki projektowania, funkcji obiektu, jego formy, urbanistyki i przede wszystkim koordynacji działań podejmowanych przy zabytku nieruchomym. Wiedzę tę nabywa się właśnie na studiach architektury, które obejmują aspekty projektowe, inżynieryjne, historii sztuki oraz przestrzenne. To właśnie zawód architekta jest swoistą klamrą, która spina wiele obszarów wiedzy, łącząc je w projektowaniu i konserwacji zabytków. Zgodnie z ustawą z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa „Wykonywanie zawodu architekta polega na współtworzeniu kultury przez projektowanie architektoniczne obiektów budowlanych, ich przestrzennego otoczenia oraz ich realizację, nadzorce nad procesem ich powstawania oraz na edukacji architektonicznej”. Wskazany w definicji zawodu projektowaniem jest również projektowanie rekonstrukcji, rewaloryzacji oraz rewitalizacji zabytków. Ostatecznie więc to na projekcie budowlanym znajdują odzwierciedlenie zasady konserwacji zabytkowych obiektów budowlanych. Żeby zaś taki projekt wykonać należy posiadać stosowne uprawnienia – uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej bez ograniczeń.

Jeśli zaś chodzi o innowacyjność badań i metod konserwacji zabytków to trzeba zauważyć, że metody te nie są zazwyczaj tworzone jako dzieło samej szkoły konserwacji, ale jako dzieło dyscypliny „architektura i urbanistyka” i inkorporowane właśnie do projektowania przy zabytkach. Sama konserwacja zaś jest nauką stosunkowo wąską, która czerpie z innych dyscyplin, w tym głównie z architektury i historii sztuki i nie może istnieć w oderwaniu od nich.

Na ochronę i konserwację zabytków dziedzictwa zbudowanego należy patrzeć w ujęciu holistycznym, które znajduje odzwierciedlenie podczas studiów architektury, a następnie w trakcie zdobywania uprawnień budowlanych do projektowania. Należy zauważyć również, że ochrona zabytków zbudowanych to również projektowanie urbanistyczne, które poza studiami na wydziałach architektury dziś w polskim szkolnictwie wyższym nie istnieje.

Nie można również pominąć faktu, że korzenie ochrony dziedzictwa zbudowanego w Polsce to działalność wybitnych architektów, którzy doskonale łączyli wiedzę projektową ze znajomością historii sztuki i plastyki. Wydziały architektury obok kształcenia z zakresu projektowania prowadzą również szerokie, specjalistyczne badania w zakresie historii architektury (zakłady historii architektury). To właśnie sprawie, że ośrodki te przygotowują do kompleksowego i całościowego konserwowania dziedzictwa zbudowanego.

Wyodrębnienie proponowanej w projekcie dyscypliny mogłoby prowadzić do zawężenia patrzenia na konserwację zabytków nieruchomych jako czysto teoretyczną dyscyplinę, która tylko pomocniczo czerpie z innych dyscyplin. W istocie jest odwrotnie – to dyscyplina „architektura

---

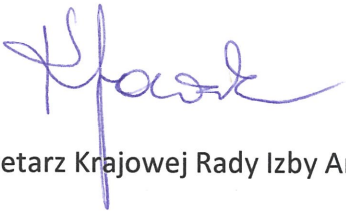
¹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu architekta (Dz.U. z 2019 r. poz. 1359).

i urbanistyka” zajmuje się kompleksowym, holistycznym podejściem do poznania historii zabytku (badania architektoniczne przy zabytkach), zidentyfikowaniu potrzeb konserwacji i ostatecznie stworzeniu kompleksowego projektu architektoniczno-budowlanego, niezbędnego - zgodnie z przepisami prawa - do prowadzenia prac budowlanych przy zabytku. Przesunięcie projektanta architektury do roli pomocnika konserwatora skutkować będzie ułomnością konserwacji dziedzictwa zbudowanego.

Podsumowując, Krajowa Rada Izby Architektów RP wnosi o odstąpienie od wyodrębniania nowej dyscypliny naukowej „ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków”, co może przynieść negatywne konsekwencje dla ochrony i konserwacji dziedzictwa zbudowanego. Jednocześnie samorząd architektów w pełni popiera i przyłącza się do stanowiska wyrażonego przez Forum Dziekanów Wydziałów Architektury oraz Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków.

z wyrazami szacunku,

Krzysztof Nowak, Architekt IARP

Sekretarz Krajowej Rady Izby Architektów RP